Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

„FOLIA BIBLIOLOGICA" (2016), VOL. LVIII
DOI: 10.17951/fb.2016.1.65

Barbara Woźniak
Biblioteka Główna
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ROSA BAILLY (1890–1976) – ZE ZBIORÓW BIBLIOTEKI UNIWERSYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

Streszczenie: Artykuł jest wspomnieniem Rosy Bailly, jej propolskiej działalności oraz literackiej i publicystycznej twórczości, której bogaty zbiór przechowywany jest w Bibliotece Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Słowa kluczowe: Rosa Bailly, twórczość, Biblioteka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Rosa Bailly (1890–1976) – from the book collection of the Library of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

Abstract: The article concerns Rosa Bailly, her activity for Poland as well as abundant literary and journalistic heritage stored in the Library of Maria Curie-Skłodowska University.

Keywords: Rosa Bailly, creation, UMCS Library

W 2016 r. przypadła 100. rocznica rozpoczęcia propolskiej działalności i 40. rocznica śmierci Rosy Bailly, francuskiej poetki, pisarki, tłumaczki, a przede wszystkim gorącej wielbicielki oraz popularyzatorki Polski i Polaków, ambasadorki spraw polskich nad Loarą, która kierowała się „szczerą, bezinteresowną przyjaźnią i sympatią do naszego kraju"[1]. W latach 50. ubiegłego wieku Biblioteka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie nawiązała z Rosą Bailly współpracę, która trwała przeszło dwadzieścia lat i zaowocowała wzajemną wymianą książek oraz

[1] A. Łongiewska, *Korespondencja Rosy Bailly z Felicją Skarbkową z lat 1946–1959*, „Ze Skarbca Kultury: Biuletyn Zakładu Narodowego im. Ossolińskich Biblioteki Polskiej Akademii Nauk" 1970, z. 21, s. 83–84.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

interesującą korespondencją, której fragment w postaci listów francuskiej działaczki z lat 1957–1971 przechowywany jest w Zbiorach Specjalnych Biblioteki. Podwójna rocznica przypadająca na 2016 r. stała się okazją do wspomnienia poetki nie tylko w kontekście jej propolskiej działalności, ale też literackiej i publicystycznej twórczości, której bogaty zbiór przechowywany jest w Bibliotece UMCS.

Fot. 1. Rosa Bailly.

Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe [online] https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/237036/f1056e65688914dcd97a6b184fe3df46/ [dostęp: 15.06.2016].

Życie i działalność Rosy Bailly

Rosa Bailly, właściwie Aimée Rosa Mathilde Dufour, urodziła się 14 marca 1890 r. w Saint-Florent-sur Cher, położonym w Berry. Pytana o jakiekolwiek polskie korzenie lub rodzinne związki z Polską, odpowiadała, że pochodzi z typowo francuskiej (beriszońskiej) rodziny rolników i rzemieślników[2]. Jej rodzice byli cukiernikami, ale ich odwaga i dalekowzroczność pozwoliły Rosie na dużą samodzielność i niezależność nieznaną wówczas znacznej części Francuzek[3]. Szczególnie istotne pod tym względem było ukończenie prestiżowej École Normale Supérieure w Sèvres i praca nauczycielki gimnazjum – początkowo w Valenciennes, później w Cahors. Okres nauki w Sèvres przyniósł jej liczne przyjaźnie i znajomości, bardzo pomocne w późniejszej propolskiej działalności, jak również dał początek zaangażowaniu w sprawy społeczno-polityczne, w tym w ruch sufrażystek, na którego spotkania uczęszczała[4]. 16 października 1916 r. zawarła małżeństwo z Ernestem Bailly,

[2] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę. Rosa Bailly i stowarzyszenie Les Amis de la Pologne*, Lublin 2012, s. 24.

[3] *Ibidem*, s. 26.

[4] *Ibidem*, s. 28.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

które jak się okazało, było „romantyczną, wojenną przygodą". Ostatecznie w 1933 r. zakończyło się rozwodem. Nazwiska męża – za jego zgodą – używała jako pseudonimu pisarskiego[5]. Tradycyjny model życia nie był jej bliski, o czym świadczyły jej życiowe wybory, niemniej jednak jako głęboko wierząca katoliczka w sensie deklaratywnym była związana z francuską prawicą[6].

Na pytanie, skąd u Rosy Bailly polonofilskie zaangażowanie i determinacja – „fenomen zainteresowania Polską", próbowała odpowiedzieć m.in. znawczyni biografii Rosy Małgorzata Nossowska. Według niej był to zbieg okoliczności, związany z sytuacją geopolityczną, jaka miała miejsce po zakończeniu I wojny światowej, kiedy to kwestia polska odgrywała istotną rolę. Duże znaczenie miały również dziecięce fascynacje Polską, wyniesione ze szkoły i szkolnych lektur, m.in. *Les deux nigauds* Sophie de Ségur[7] oraz pewien rodzaj romantycznych skłonności, emocjonalnych egzaltacji i poetycka natura skłaniająca ją do poparcia sprawy uosabiającej najświętsze francuskie wartości: braterstwo, wolność i przyjaźń narodów[8].

Początek propolskiej działalności Rosy przypadł – co wynika z licznych jej wywiadów i wspomnień oraz relacji osób z nią związanych – na rok 1916, kiedy Georges Bienaimé opublikował artykuł *La Délaissée* (*Opuszczona*) w „La Victoire". Był to początek symboliczny, zarazem mityczny – stworzyła go, „budując miejsce dla siebie w ludzkiej pamięci"[9]. W rzeczywistości w 1915 r. prawdopodobnie zetknęła się przypadkiem z ulotkami, akcją czy odczytem zorganizowanym przez jeden z komitetów Michelet-Mickiewicz propagujących sprawę polską. Nawiązała korespondencję z Georges'em Bienaimém oraz Kazimierzem Woźnickim, zaczęła współpracować ze środowiskiem polskim, początkowo z doktorem Wacławem Bronisławskim[10].

Pierwszym większym przedsięwzięciem, jaki zorganizowała, był „sou polonais" („grosik dla polskich dzieci") – zapoczątkowany w 1916 r. w szkole w Cahors i rozpropagowany dzięki rozległym kontaktom wyniesionym z Sèvres wśród licznych szkół we Francji[11]. Kolejnym – publikacja broszurki *Petite histoire de Pologne*[12]. W 1917 r. postanowiła, że całkowicie zaangażuje się w propolską działalność, rozpoczęła też naukę języka polskiego.

---

[5] *Ibidem*, s. 238–240.

[6] M. Nossowska, rozm. B. Schabowska, *Zakochana w Polsce – Rosa Bailly*, Polskie Radio Dwójka 13.06.2012 [online] http://www.polskieradio.pl/8/1594/Artykul/624553,Zakochana-w-Polsce-Rosa-Bailly [dostęp: 16.06.2016].

[7] *Les deux nigauds* (pol. *Dwie niezgraby*) – książeczka dla dzieci autorstwa księżnej Sophie de Ségur (z domu Roztopczyn), opublikowana w 1863 r.

[8] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 34.

[9] Eadem, *Zakochana w Polsce – Rosa Bailly…*

[10] Eadem, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 35–36.

[11] *Ibidem*, s. 40–44.

[12] R. Bailly, *Petite histoire de Pologne*, Paris [1916].

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Najważniejszą jej inicjatywą było założenie w marcu 1919 r. stowarzyszenia społeczno-kulturalnego Les Amis de la Pologne, które w okresie dwudziestolecia międzywojennego prowadziło szeroko zakrojoną działalność propagatorską, polityczną oraz charytatywną. Celem stowarzyszenia było – co zostało zapisane w statucie – „uczynić Polskę znaną i kochaną". W honorowym prezydium Towarzystwa byli m.in.: marszałkowie Francji Foch i Joffre, kardynał Dubois, Weygand, Poincaré. Działalność Rosy i stowarzyszenia była szczególnie widoczna w 1921 r., kiedy czynnie agitowała na rzecz przyłączenia Śląska do Polski. Przez cały okres międzywojenny sekretarz generalna stowarzyszenia, poza licznymi artykułami prasowymi, ulotkami, broszurami czy felietonami radiowymi, organizowała w Paryżu i na prowincji zjazdy, konferencje, wystawy oraz wystąpienia polskich pisarzy, np.: Wacława Sieroszewskiego i Tadeusza Boy-Żeleńskiego, z którymi się zaprzyjaźniła[13]. Opisując przeżycia z podróży do Francji, Boy-Żeleński pisał: „I kiedy o tem dziś jeszcze myślę, nie mogę się wstrzymać od podziwu dla odwagi i literackiej intuicji Różyczki, która nie bała się puścić Zielonego Balonika pod kopułem Sorbony"[14].

Po klęsce Francji w 1940 r. aktywność stowarzyszenia osłabła, jednak sama Bailly (mimo zagrożenia ze strony Gestapo) w dalszym ciągu niosła pomoc Polakom – opiekowała się polskimi jeńcami, uchodźcami, internowanymi żołnierzami – została jedną z „mateczek wojennych". Jej wsparcie duchowe niezwykle silnie zabarwione emocjonalnie oraz realna pomoc były powszechnie znane. Słynne były jej *Listy do Polaków we Francji*[15].

W listopadzie 1942 r. stowarzyszenie przestało funkcjonować, a podjęte przez Rosę próby rekonstrukcji Les Amis de la Pologne po zakończeniu II wojny światowej się nie powiodły. Ostatecznie w 1953 r. stowarzyszenie przestało istnieć[16].

Początkowo relacje pomiędzy nią a władzą komunistyczną w Polsce były trudne, ociepliły się dopiero po 1956 r. Wiele publikacji, m.in. wywiad w „Expressie Wieczornym" przeprowadzony przez Konstantego Paczkowskiego oraz artykuły Danuty Łomaczewskiej, Wojciecha Natansona i teksty samej Rosy, przypomniały o jej osobie i działalności, wywołując dużą reakcję czytelników[17]. Rozpoczęła współpracę z: „Stolicą", „Tygodnikiem Powszechnym", „7 dniami", „Expressem Wieczornym", „Życiem Literackim", „Światem". Pisała m.in. o pobycie w Warszawie, Paryżu,

[13] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*; T.E. Domański, *Rosa Bailly. Wielka Francuzka o polskim sercu*, Lublin 2003; A. Łongiewska, *op. cit.*; W. Natanson, *Rosa Bailly*, „Literatura na Świecie" 1977, nr 5, s. 365–372; W. Natanson, *Wierność i wdzięk*, „Twórczość" 1977, nr 1, s. 166–168; B. Woźniak, *Na marginesie Listu Rosy Bailly do Dyrektora Biblioteki UMCS Tadeusza Smołki z 27 grudnia 1967 roku*, „Folia Bibliologica" 2015, s. 31.

[14] T. Boy-Żeleński, *W Sorbonie i gdzie indziej (wrażenia paryskie)*, Warszawa 1927, s. 35.

[15] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 417–418.

[16] *Ibidem*.

[17] *Ibidem*, s. 370–372.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

wspominała swoją wojenną i powojenną działalność. Najbardziej regularnie współpracowała w latach 1959–1962 z „Mozaiką Francuską"[18].

W lutym 1969 r. za całokształt pracy – zasługi w propagowaniu kultury i literatury polskiej – otrzymała nagrodę polskiego Pen Clubu. Było to kolejne uhonorowanie jej działalności, wcześniej otrzymała m.in.: Krzyż Komandorski „Polonia Restituta" – Odrodzenia Polski (przyznany jej przez prezydenta Ignacego Mościckiego), Złoty Krzyż Zasługi, Złoty Laur Polskiej Akademii Literatury[19].

Rosa Bailly zmarła 14 czerwca 1976 r. w Pau, gdzie została pochowana na cmentarzu miejskim.

Twórczość Rosy Bailly – ze zbiorów Biblioteki UMCS w Lublinie

Rosa Bailly pozostawiła po sobie bogaty dorobek poetycki oraz publicystyczno-prozatorski, za który otrzymała wiele nagród i wyróżnień. Ulubionymi tematami jej twórczości były góry i Polska. Jej wielką pasją były podróże, o których pisała w swoich tomikach. W zbiorach Biblioteki UMCS zgromadzono – podarowane przez samą autorkę bądź zakupione czy też pochodzące z kolekcji prywatnych, np. Marii Kuncewicz – jej utwory poetyckie, przewodniki oraz tłumaczenia z przedmowami. Szczególnie cenne są jej listy z lat 1957–1971.

„Imponujący i jedyny w swoim rodzaju dorobek poetycki R. Bailly – jak stwierdziła Anita Pytlarz, analizując jej twórczość – pozwala nam poznać ją nie tylko jako żarliwą propagatorkę kultury polskiej, lecz także jako znakomitą poetkę"[20]. Bailly opublikowała wiele cieszących się uznaniem czytelników, jak również krytyków literackich, tomików poezji. Za wydaną w 1934 r. *Montagnes Pyrénées* – pierwszą część cyklu *Fête de la terre* – otrzymała nagrodę literacką i członkostwo w Pirenejskiej Akademii Literatury, a część druga *Alpes* z 1935 r. uczyniła ją „poetką francuskich gór"[21]. W księgozbiorze Biblioteki UMCS zabrakło powyższych utworów, jednak tematykę tę reprezentują: *Pastorale de la Maladette* [Paris 1939], *L'Archange et les mirages: poeme du Mont-Saint-Michel* [Paris 1951], *Hautes solitudes* [Malakoff 1963], *Pyrénées d'azur et de neige* [Paris 1966], *De fête an fête: Tyrol – Anjou – Océan* [Paris 1960]. Spośród innych jej utworów można wymienić: *Eaux dormantes* [Paris 1939] czy poświęcony zmarłej matce *La tombe de ma mère* [Paris 1950] z dedykacją

[18] *Ibidem*, s. 379.

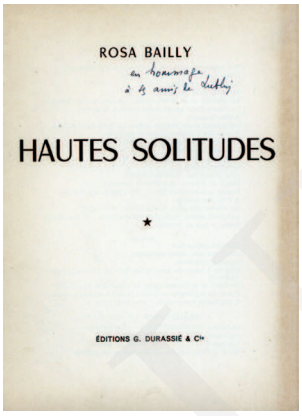
[19] T.E. Domański, *op. cit*., s. 86.

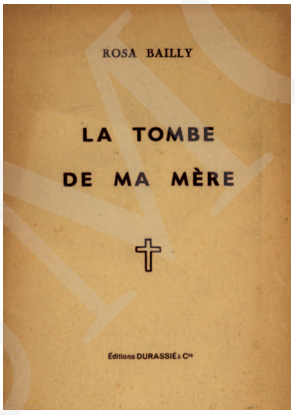
[20] A. Pytlarz, *L'oeuvre poétique de Rosa Bailly – la Pologne et la montagne*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Romanica 3" 2008, Folia 49, s. 47.

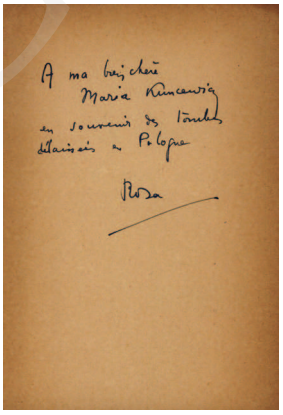
[21] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 245; A. Pytlarz, *L'oeuvre poétique de Rosa Bailly…*, s. 47.

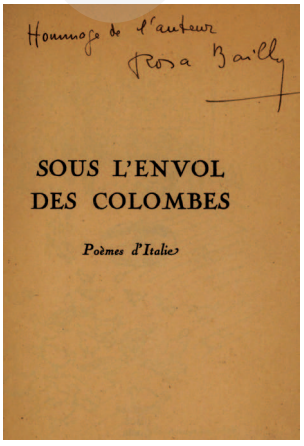
Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

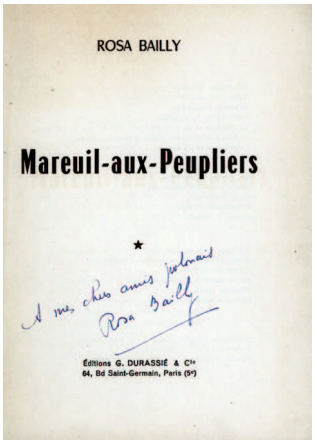
dla Marii Kuncewicz, *Le silence doré* [Paris 1952], *L'Enclos abandonné* [Paris 1954], *Sous l'envol des colombes: poèmes d'Italie* [Paris 1954], *Portes du paradis* [Paris 1957], *Mareuil-aux-peupliers* [Paris 1958], *Girofles des vieux murs* [Paris 1960], *Toute la joie du monde* [Paris 1962], *Le plus tender sourire* [Paris 1967]. W swoich wierszach Rosa Bailly opisuje miejsca związane z dzieciństwem, np.: Berry czy inne widziane podczas licznych podróży, dominuje w nich jednak motyw gór, zwłaszcza Pirenejów – ich czar, potęga, piękno natury. W jej twórczości ukazuje się także ogromne zaangażowanie w sprawy polskie[22]. Przekazując Bibliotece UMCS swoje poezje, niejednokrotnie opatrywała je dedykacjami kierowanymi do „polskich przyjaciół".

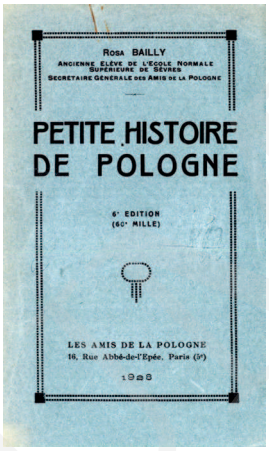

Fot. 2–6. Przykłady poematów Rosy Bailly z dedykacjami.

[22] Idem, *L'oeuvre poétique de Rosa Bailly…*, s. 37–47.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Obok dzieł poetyckich specjalne miejsce w jej twórczości zajmują publikacje o Polsce, zwłaszcza publicystyczno-popularne wykłady poświęcone historii, współczesności i kulturze naszego kraju oraz reportaże podróżnicze[23]. Spośród pierwszych w Bibliotece UMCS można znaleźć wspomnianą wcześniej broszurkę *Petite histoire de Pologne*[24], w której Rosa Bailly napisała, że „nie ma historii bardziej zadziwiającej i poruszającej, niż historia Polski”[25], oraz *Histoire de l'amitié franco-polonaise*[26].

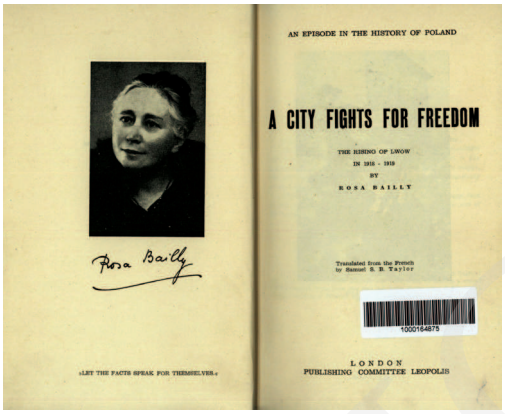

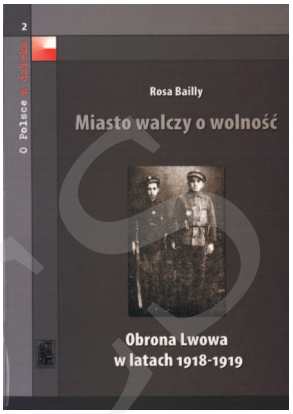
Fot. 7–8. Publicystyczno-popularne prace Rosy Bailly poświęcone historii Polski i stosunkom polsko-francuskim.

Ważną publikacją napisaną po II wojnie światowej i wydaną w 1956 r. w Londynie jest studium historyczne *A city fights for freedom: the rising of Lwów in 1918–1919* – w języku polskim opublikowane dopiero w 2011 r. pod tytułem *Miasto walczy o wolność: obrona Lwowa w latach 1918–1919*. Z założenia według autorki książka ta pełniła rolę protestu przeciw decyzjom jałtańskim i, jak sama określiła, „oręża”, które przekona międzynarodową opinię, „że Lwów był, jest i chce pozostać polskim, i że należy go Polsce zwrócić”[27].

[23] *Ibidem*, s. 245.
[24] R. Bailly, *Petite histoire de Pologne*, Paris 1928.
[25] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 44–45.
[26] R. Bailly, *Histoire de l'amitié franco-polonaise*, Paris [1920].
[27] M. Nossowska, *W obronie Lwowa – niezwykłe dzieje pewnej książki*, „Bibliotekarz Lubelski” 2009, r. 52, s. 147–160.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

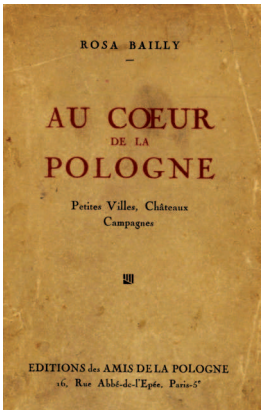

Fot. 9–10. Studium historyczne o obronie Lwowa 1918–1919, wydanie angielskie z 1956 r. i polskie z 2011 r.

Przy okazji licznych pobytów Rosy w Polsce powstały reportaże podróżnicze będące połączeniem wykładu z historii, historii sztuki, geografii i współczesnych informacji z osobistymi wrażeniami, przemyśleniami oraz wydarzeniami. Pisała w nich o tym, co ją zafascynowało, o miejscach, które pokochała, które ją zadziwiły i zachwyciły[28]. Wymienić tutaj można przechowywaną w Bibliotece broszurkę *Une ville polonaise. Bydgoszcz* [Paris 1927] czy nagrodzoną przez Akademię Francuską w dziedzinie literatury i złotym medalem Polskiej Akademii Literatury *Au coeur de la Pologne: petites villes, châteaux, campagnes* [Paris 1936]. Książka ta jest opowieścią o Polsce prowincjonalnej, małych miast i miasteczek, ukrytych skarbów architektury, uroków dzikiej przyrody. Pisała w niej m.in. o Lublinie – z żydowską dzielnicą wokół zamku, który fascynował wielokulturowością, czy o Sandomierzu, Polesiu, targu w Pińsku, kulturze huculskiej i niezwykłościach Borysławia, urokach polskich Kresów wschodnich i Śląska. *Au coeur de la Pologne…* jest również opowieścią o ludziach, których spotkała, i przyjaciołach: Felicji Skarbkowej, Eleonorze Lubomirskiej, księciu Romanie Sanguszko i rodzinie Skirmunttów, u których gościła na Polesiu. Obraz Polski, jaki malowała w tej książce czy innych reportażach o Kresach, jest bardzo emocjonalny, sentymentalny i barwny, ale nieco naiwny, ponieważ nie wniknęła w prawdziwe życie polskiej prowincji[29]. Nie taki był też jej cel, chciała głównie zainteresować swoich rodaków Polską. Ciekawie w tym kontekście prezentują się fotografie w nich zamieszczone – zwłaszcza w *Au coeur de la Pologne…* – pokazujące nasz kraj jako interesujący i bardzo różnorodny.

[28] *Ibidem*, s. 246.
[29] *Ibidem*, s. 246–247.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Lublin

Śląsk

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Polesie

Hucułowie

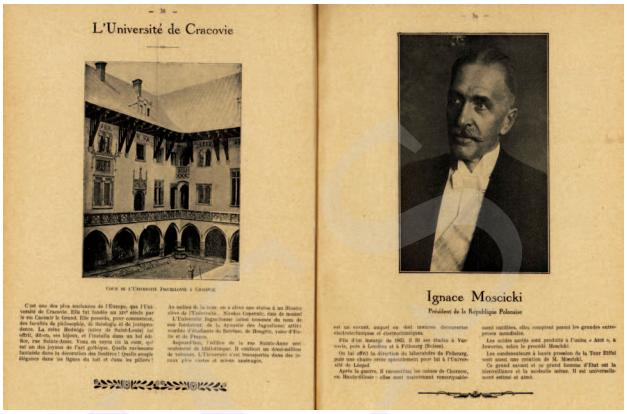
Fot. 11–16. Przewodnik *Au coeur de la Pologne: petites villes, châteaux, campagnes* z przykładami zdjęć [Paris 1936].

W zbiorach Biblioteki UMCS niestety nie ma biuletynu Les Amis de la Pologne, oficjalnego organu prasowego Stowarzyszenia, w którym odbijały się jego „prace i zadania…, osiągnięcia i plany", a także Polska, jaką chciano przedstawić francuskiemu czytelnikowi[30]. Znajduje się natomiast ukazujący się we Francji w latach 1930–1939 miesięcznik skierowany do młodzieży „Notre Pologne", w którym zamieszczano wiadomości o historii, literaturze, kulturze i współczesności Polski, a także o przyrodzie i osiągnięciach cywilizacyjnych, bogactwach naturalnych i zabytkach architektury. Pismo pośredniczyło w wymianie informacji i oferowało pomoc w znalezieniu korespondentów, przygotowaniu indywidualnych i grupowych wyjazdów francuskich uczniów do Polski i polskich do Francji[31].

[30] Eadem, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 181.
[31] *Ibidem*, s. 227–233.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Fot. 17–22. Przykładowe numery „Notre Pologne” z zamieszczonymi w nich artykułami.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Rosa Bailly – o czym było wspomniane wcześniej – współpracowała z polskimi czasopismami, drukując „krótkie teksty będące mieszaniną wspomnień i felietonowych obserwacji współczesności”[32]. W latach 1959–1962 regularnie pisywała do „Mozaiki Francuskiej”, czasopisma do nauki języka francuskiego. W cyklu artykułów zapoczątkowanych krótką wypowiedzią na temat Les Amis de la Pologne oraz w rubryce *Listy Madam Bailly* przybliżała Francję i jej kulturę[33].

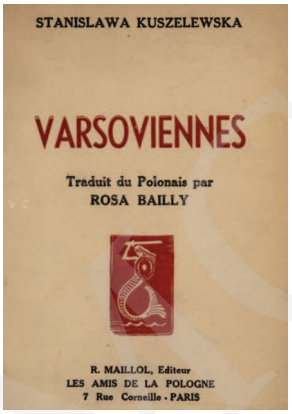
Fot. 23–26. Przykładowe numery czasopisma „Mozaika Francuska” z felietonami Rosy Bailly.

Wśród przekładów, jakich dokonała z języka polskiego na język francuski, można wymienić podarowaną przez Rosę i dostępną w księgozbiorze Biblioteki UMCS Stanisławy Kuszelewskiej *Varsoviennes* [Paris 1949]. Trzeba również

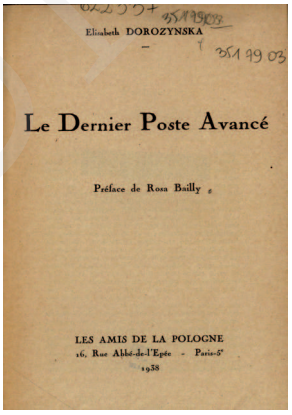
[32] *Ibidem*, s. 379.
[33] *Ibidem*, s. 349.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

zaznaczyć, że książki tłumaczone na język francuski lub o Francji niejednokrotnie były opatrzone jej słowami wstępnymi, przedmowami, jak chociażby dziennik Elżbiety Dorożyńskiej[34] czy przewodnik po Paryżu Zygmunta Frenkla[35].

Fot. 27. Przekład *Warszawianek* S. Kuszelewskiej, dokonany przez R. Bailly, Paryż 1949.

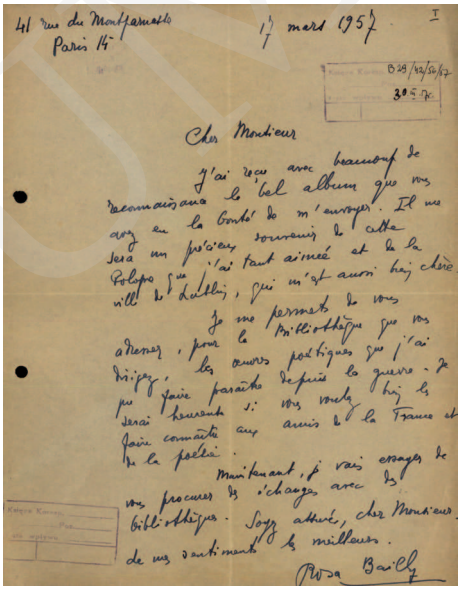
Fot. 28. Strona tytułowa dziennika Elżbiety Dorożyńskiej.

Najciekawszą i jednocześnie najcenniejszą pamiątką po Rosie Bailly przechowywaną w zbiorach Biblioteki jest jej korespondencja z dyrektorami Tadeuszem Smołką i Janem Gurbą z lat 1957–1971. Składają się na nią listy oraz dwie pocztówki. Poza grzecznościową wymianą zdań korespondencja ta jest zbiorem wspomnień i refleksji poetki, spostrzeżeń o polskiej literaturze i historii. Świadczy o wielkim zainteresowaniu Rosy Bailly sprawami Polski, o jej zaangażowaniu i wiedzy.

[34] E. Dorożyńska, *Le dernier poste avencé*, Paryż 1938.
[35] Z. Frenkiel, *Paryż*, Warszawa 1937.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

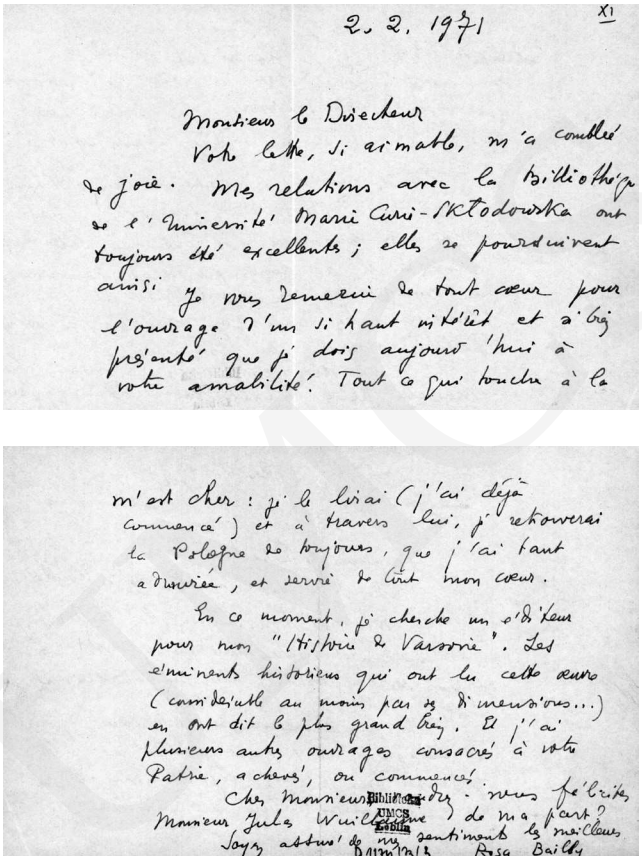
Treść listów to podziękowania za przesłane książki, wśród których poetka wymieniła: pracę o Warszawie Karoliny Beylin, monografię Barbary Winklowej o Tadeuszu Boy-Żeleńskim czy wydane przez Ossolineum dzieło o życiu i twórczości Józefa Czechowicza. W listach tych Rosa dzieliła się ponadto swoimi przeżyciami, opisując m.in.: organizację wystąpień Żeleńskiego w Sorbonie, jubileusz 50-lecia działalności na rzecz Polski z 1966 r., spotkanie z Marią Skłodowską-Curie, pracę nad monografią Warszawy czy chęć opisania historii Lublina. Pocztówka z pomnikiem ku czci Polski i wojska polskiego w Pau to jednocześnie przywołanie wspomnień z II wojny światowej oraz wzniesienie – jak sama określiła – „kapliczki przydrożnej", otoczonej szczególnym kultem przez miejscową Polonię i władze francuskie. W liście z 2 lutego 1971 r., dziękując dyrektorowi Janowi Gurbie za przesłanie książki, zaznaczyła, że „zawsze była w doskonałych stosunkach z Biblioteką Główną UMCS w Lublinie", a podtrzymanie korespondencji uznała za „dowód pamięci sprawiający jej wiele radości"[36].

Fot. 29. List Rosy Bailly do dyrektora Tadeusza Smołki z 17 marca 1957 r.

[36] *Fragment korespondencji Rosy Bailly z Dyrekcją Biblioteki Głównej UMCS z lat 1957–1971*, Oddział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Głównej UMCS, sygn. rkps. 595; J. Szczepański, *Rosa Bailly i jej korespondencja z Biblioteką UMCS w latach 1968–1971*, „Biuletyn Biblioteki UMCS" 1977, druk 1978, nr 3, s. 16–23; B. Woźniak, *Na marginesie Listu Rosy Bailly do Dyrektora Biblioteki UMCS Tadeusza Smołki z 27 grudnia 1967 roku*, „Folia Bibliologica" 2015, s. 29–43.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

2. 2. 1971 XI

Monsieur le Directeur

Voici cette, si aimable, m'a comblée de joie. Mes relations avec la Bibliothèque de l'Université Marie Curie-Sklodowska ont toujours été excellentes; elles se poursuivent ainsi. Je vous remercie de tout cœur pour l'ouvrage d'un si haut niveau et à si bref préavis que j'ai dois aujourd'hui à votre amabilité. Tout ce qui touche à la

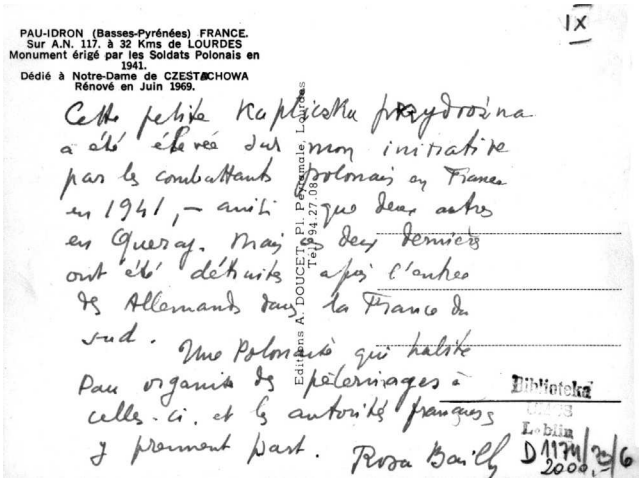
m'est cher: je le lirai (j'ai déjà commencé) et à travers lui, je retrouverai la Pologne de toujours, que j'ai tant aimée, et servie de tout mon cœur.

En ce moment, je cherche un dictionnaire pour mon "Histoire de Varsovie". Les éminents historiens qui ont lu cette œuvre (considérable au moins par ses dimensions...) en ont dit le plus grand bien. Et j'ai plusieurs autres ouvrages consacrés à votre Patrie, achevés, ou commencés. Chers Monsieurs, lisez-les, vous félicite, Monsieur Jules Wuilleumier de ma part? Soyez assuré de mes sentiments les meilleurs.

Rosa Bailly

Biblioteka UMCS Lublin

Fot. 30–31. List Rosy Bailly do dyrektora Jana Gurby z 2 lutego 1971 r.

PAU-IDRON (Basses-Pyrénées) FRANCE.
Sur A.N. 117. à 32 Kms de LOURDES
Monument érigé par les Soldats Polonais en 1941.
Dédié à Notre-Dame de CZESTACHOWA
Rénové en Juin 1969.

IX

Cette petite Kaplicska przydrożna a été élevée sur mon initiative par les combattants polonais en France en 1941, — ainsi que deux autres en Quercy. Mais deux derniers ont été détruits après l'entrée des Allemands dans la France du sud. Une Polonaise qui habite Pau organise des pèlerinages à celle-ci, et les autorités françaises y prennent part. Rosa Bailly

Editions A. DOUCET, Pl. Pt Grande, Lourdes Tel. 94.27.08

Biblioteka Lublin D 11771/2/6 2000

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Fot. 32–33. Pocztówka z pomnikiem w Pau-Idron.

Przypominając Rosę Bailly i jej działalność przez pryzmat zbiorów Biblioteki UMCS, trudno pominąć publikacje o niej samej, chociażby Tadeusza Boya-Żeleńskiego *W Sorbonie i gdzie indziej…*, który przedstawił ją jako „rzadkie połączenie entuzjazmu i wytrwałości, polotu i daru organizacji”[37], jak również książkę Tadeusza E. Domańskiego *Rosa Bailly wielka Francuzka o polskim sercu*, w której przypomniał, że „ludziom, którzy znali Madame Bailly pozostało niezatarte wspomnienie jej mądrości, dobroci, błyskotliwej inteligencji i uroku. Działała dla dobra ludzi i czyniła to z wielką ofiarnością”[38]. Z kolei obszerna monografia Małgorzaty Nossowskiej *O Francuzce, która pokochała Polskę. Rosa Bailly i stowarzyszenie Les Amis de la Pologne* podaje, że „nie ma opowieści o Rosie Bailly, jeśli pominie się rolę polskich spraw w jej życiu, jej pracę na rzecz francusko-polskich więzi. Stanowiła ona integralną część życia Rosy Bailly, a wśród jej polskich dzieł, jak to sama określała, najważniejsze miejsce zajęło […] stowarzyszenie Les Amis de la Pologne”[39].

Powyższe słowa oraz prezentowana spuścizna literacko-publicystyczna i korespondencja w bardzo fragmentaryczny sposób przybliżają postać Rosy Bailly – jej życie, działalność i twórczość. Była symbolem przyjaźni polsko-francuskiej, postacią nietuzinkową, aktywnie uczestniczącą w budowaniu wzajemnych relacji w okresie dwudziestolecia międzywojennego oraz w sposób bardzo zaangażowany kreślącą obraz Polski wśród swoich rodaków. Po drugiej wojnie światowej oddaną swoim pasjom – w tym poezji i podróżom, utrzymującą liczne kontakty korespondencyjne nie tylko z osobami prywatnymi, lecz także z instytucjami, w tym z Biblioteką Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

[37] T. Boy-Żeleński, *W Sorbonie i gdzie indziej (wrażenia paryskie)*, Warszawa 1927, s. 16.
[38] E. Domański, *op. cit.*, s. 7.
[39] M. Nossowska, *O Francuzce, która pokochała Polskę…*, s. 7.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Bibliografia

Źródła

Fragment korespondencji Rosy Bailly z Dyrekcją Biblioteki Głównej UMCS z lat 1957–1971, Oddział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Głównej UMCS, sygn. rkps. 595.

Prace Rosy Bailly

Histoire de l'amitié franco-polonaise, Paris [1920].
Une ville polonaise. Bydgoszcz, Paris 1927.
Petite histoire de Pologne, Paris 1928.
Fête de la terre – Montagnes Pyrénées, Paris 1934.
Fête de la terre. II Alpes, Paris 1935.
Au coeur de la Pologne: petites villes, châteaux, campagnes, Paris 1936.
Pastorale de la Maladette, Paris 1939.
Eaux dormantes, Paris 1939.
La tombe de ma mère, Paris 1950.
L'Archange et les mirages: poeme du Mont-Saint-Michel, Paris 1951.
Le silence doré, Paris 1952.
A city fights for freedom: the rising of Lwów in 1918–1919, [London 1956]; *Miasto walczy o wolność: obrona Lwowa w latach 1918–1919*, [Lublin 2011].
L'Enclos abandonné, Paris 1954.
Sous l'envol des colombes: poèmes d'Italie, Paris 1954.
Portes du paradis, Paris 1957.
Mareuil-aux-peupliers, Paris 1958.
Girofles des vieux murs, Paris 1960.
De fête an fête: Tyrol – Anjou – Océan, Paris 1960.
Toute la joie du monde, Paris 1962.
Hautes solitudes, Malakoff 1963.
Pyrénées d'azur et de neige, Paris 1966.
Le plus tender sourire, Paris 1967.

Prasa

„Notre Pologne" 1930–1939.
„Mozaika Francuska" 1959–1962.

Artykuły, opracowania i wywiady

Boy-Żeleński T., *W Sorbonie i gdzie indziej (wrażenia paryskie)*, Warszawa 1927, s. 35.
Domański T.E., *Rosa Bailly. Wielka Francuzka o polskim sercu*, Lublin 2003.
Dorożyńska E., *Le dernier poste avencé*, Paris 1938.
Frenkiel Z., *Paryż*, Warszawa 1937.
Łongiewska A., *Korespondencja Rosy Bailly z Felicją Skarbkową z lat 1946–1959*, „Ze Skarbca Kultury: Biuletyn Zakładu Narodowego im. Ossolińskich Biblioteki Polskiej Akademii Nauk" 1970, z. 21, s. 83–84.
Natanson W., *Rosa Bailly*, „Literatura na Świecie" 1977, nr 5, s. 365–372.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 31/10/2026 21:15:49

Natanson W., *Wierność i wdzięk*, „Twórczość" 1977, nr 1, s. 166–168.
Nossowska M., *O Francuzce, która pokochała Polskę. Rosa Bailly i stowarzyszenie Les Amis de la Pologne*, Lublin 2012.
Nossowska M., rozm. B. Schabowska, *Zakochana w Polsce – Rosa Bailly*, Polskie Radio Dwójka 13.06.2012 [online] http://www.polskieradio.pl/8/1594/Artykul/624553,Zakochana-w-Polsce-Rosa-Bailly [dostęp: 16.06.2016].
Nossowska M., *W obronie Lwowa – niezwykłe dzieje pewnej książki*, „Bibliotekarz Lubelski" 2009, s. 147–160.
Pytlarz A., *L'oeuvre poétique de Rosa Bailly – la Pologne et la montagne*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Romanica 3" 2008, Folia 49, s. 37–47.
Szczepański J., *Rosa Bailly i jej korespondencja z Biblioteką UMCS w latach 1968–1971*, „Biuletyn Biblioteki UMCS" 1977 [druk 1978], nr 3, s. 16–23.
Woźniak B., *Na marginesie Listu Rosy Bailly do Dyrektora Biblioteki UMCS Tadeusza Smołki z 27 grudnia 1967 roku*, „Folia Bibliologica" 2015, s. 29–43.

UMCS